

การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์ THE ADAPTATION OF LOCAL MASS MEDIA INTO ONLINE SOCIAL MEDIA IN NORTHEAST THAILAND

พิสิษฐ์ ชาญเจริญ¹ ภูริพัฒน์ แก้วตารณวัฒนา² จำเริญ คังคะศรี³ และ นิสากร ยินดีจันทร์⁴

Pisit Chancharoen, Phuriphat Kaewtatanawattana, Chamroen Khangkhasri

and Nisakorn Yindeechan

Article History

Received: 04-01-2024; Revised: 13-03-2024; Accepted: 13-03-2024

<https://doi.org/10.14456/issc.2024.24>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน และหนังสือพิมพ์ออนไลน์มีปัญหาด้านงบประมาณขาดทุนในการดำเนินการ ปัญหาด้านเทคโนโลยีขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี มีปัญหาในการใช้แพลตฟอร์มบนสื่อออนไลน์ ปัญหาด้านระบบการทำงาน การทำงานยังไม่เป็นระบบ และปัญหาด้านลักษณะเนื้อหาที่เน้นข่าวสารในท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปัญหาในการใช้ถ้อยคำใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม ส่วนของสถานีวิทยุชุมชนมีปัญหาการโฆษณาพูดเกินจริง

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Doctor of Philosophy Program, Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

Email: thaiaaree@gmail.com *Corresponding author

²อาจารย์, ดร., คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst. Prof., Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

⁴อาจารย์ ดร., คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Ph.D., Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

2. การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การใช้สื่อออนไลน์ สื่อมวลชนท้องถิ่นยึดถือจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นหลัก มีมาตรฐานและเกณฑ์ในการตัดสินใจคัดเลือกและตรวจสอบข้อมูล ก่อนการนำเสนอข่าว และมีการใช้เครื่องมือสื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม

3. การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทิศทางการปรับตัวของสื่อมวลชน คือ การเป็นต้นแบบที่ดีในการนำเสนอข้อมูล เป็นผู้นำเสนอความจริง การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลส่งผลให้สื่อออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลดึงดูดความสนใจ ผู้รับสารได้มาก การทำงานของสื่อมวลชนเปลี่ยนไปตามพฤติกรรม的开รับสื่อสังคมออนไลน์ สื่อมวลชนจึงต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารในสังคมออนไลน์และต้องผลิตเนื้อหาข่าวสารให้สามารถเข้าถึงความสนใจของผู้รับสารด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: การปรับตัว; สื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ; สื่อสังคมออนไลน์

ABSTRACT

This research aimed to study The Adaptation of Local Mass Media into Online in Northeast of Thailand. This research was qualitative research by deep interviewing method. Significant information group were 10 local media in the northeast.

The results were found:

1. The problem conditions of mass media in northern of Thailand were budget, Local newspaper, community radio station and outdoor movies problems. Most of that was operating budget problems which was operating loss, technology problem that was lacking technology knowledge, problems about online media platform use, work system problems that lacking systematic operation. And content problems that were focused only on local information. Local newspaper had messages problem to presentation, wrong and unsuitable words. Community radio station had content problems that exaggerated advertising.

2. To use online social media and the northeast local mass media to online. Local mass media adheres to mass media profession ethics, had standardize and criteria to choose information before releasing them and had suitable online media tools.

3. Adaptation of local mass media in the Northern: direction of local mass media adaptation was good model for data information and fact presenter. Digital differentiation resulted in online media influence and attracted recipients much. Mass media works changed according to online social media open behavior, so mass media must add up online social media channel and produce contents and news to access recipient interest also.

Keywords: Adaptation; Local mass media in northeast; Social media

1. บทนำ

สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อหรือช่องทางที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นต่างๆ ไปยังคนจำนวนมากในสังคมได้ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงมีความเป็นสื่อสาธารณะหรือเป็นสื่อที่มีบทบาทหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาทั้งในด้านการรับรู้ ความคิดเห็น และพฤติกรรมของคนในสังคม (Lasswell, 1948) สื่อมวลชนแม้จะอยู่ในระบบหรือโครงสร้างแบบใด สื่อสารมวลชนก็ยังคงมีหน้าที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ประการแรก คือ หน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้แก่ประชาชนได้ทราบ ประการที่สอง คือ หน้าที่ประสานสัมพันธ์ให้ส่วนต่างๆ ในสังคมเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ประการที่สาม คือ หน้าที่ในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อโน้มน้าวใจให้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในประเด็นปัญหาต่าง และประการสุดท้าย คือ หน้าที่ให้ความบันเทิง (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2513) สื่อมวลชนมีความสำคัญต่อสังคม ได้แก่ การทำหน้าที่ตรวจสอบตรวจสอบรายงานข่าวสาร เชื่อมโยงสังคม อบรมบ่มเพาะสังคม เสริมสร้างสติปัญญาและให้ความบันเทิงแก่สมาชิกในสังคม ส่วนความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล คือ การเป็นผู้ส่งสารไปยังสมาชิกในสังคม ก่อให้เกิดการรับรู้ข่าวสารอย่างกว้างขวาง การให้ความเพลิดเพลิน การใช้ประโยชน์เพื่อการเข้าสังคม และการใช้สื่อมวลชนเพื่อการหลีกเลี่ยงสังคม (จิราภรณ์ สุวรรณจากกลกิจ, 2550)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) มีบทบาทกับสังคมปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์มีทั้งข้อมูลจริง ข่าวลือ และข่าวลวง เนื่องจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถทำหน้าที่ได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร และยังมีบทบาทในการกำหนดประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (นิรมล ประสารสุข, 2553) ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นแหล่งแห่งการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีบทบาทต่อการรับรู้และนำเสนอข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว เทคโนโลยีการสื่อสารทำให้อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนจำนวนมาก และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย นำไปสู่การใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile internet) มากขึ้น

สื่อมวลชนท้องถิ่น (Local mass media) เป็นสื่อมวลชนที่ทำการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ในท้องถิ่นภูมิภาคของตนเอง เป็นการสื่อสารภายในชุมชน เพื่อตอบสนองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ มีทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเคเบิลทีวี สื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดำเนินบทบาทหน้าที่ในการสะท้อนภาพเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวของสังคมและชุมชนมิติต่างๆ ด้วยความตั้งมั่นและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของตนเองมาโดยตลอด รวมไปถึงยังมีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมในหลายๆ เหตุการณ์ อันเกิดจากการทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งของสื่อมวลชนเอง สื่อมวลชนจึงอยู่ในฐานะตัวกลางที่ทำให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจดีต่อกันและเกิดการรับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สื่อมวลชนท้องถิ่นจัดว่าเป็นกิจการขนาดเล็ก มีทุนประกอบกิจการอย่างจำกัด บางแห่งสามารถปรับตัวไปสู่การเป็นสื่อแบบหลอมรวมเพื่อความอยู่รอดได้ สื่อมวลชนท้องถิ่นก็ยังสามารถปรับตัวทั้งทางด้านเทคโนโลยีและกระบวนการทำงานให้พัฒนาสอดคล้องไปกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสื่อสารและสังคมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อแบบหลอมรวมอันเป็นแนวโน้มของสื่อมวลชนทั้งหลายที่เกิดขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ อย่างไรก็ตามการตอบสนองด้านเทคโนโลยียังมีค่าใช้จ่ายเดียวของความอยู่รอดของสื่อมวลชนท้องถิ่น แต่อยู่ที่การตอบสนองความต้องการด้านเนื้อหาข่าวสารของคนในท้องถิ่นอันเป็นช่องว่างที่สื่อมวลชนอย่างสื่อมวลชนระดับชาติไม่สามารถตอบสนองได้ (สุกัลยา คงประดิษฐ์, 2557)

การวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นเพื่อศึกษาการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์ โดยศึกษาถึงสภาพปัญหาของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการปรับตัวในการใช้สื่อของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาให้ทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อแบบหลอมรวมอันเป็นแนวโน้มของสื่อมวลชนทั้งหลายในยุคปัจจุบัน ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ผลจากการศึกษาวิจัยนี้จะช่วยให้นักสื่อสารมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เล็งเห็นถึงทิศทางและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น เพื่อไปสู่การพัฒนารูปแบบและใช้แนวทางให้เกิดประโยชน์ต่อสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสื่อมวลชนท้องถิ่นอื่น ๆ

โดยทั่วไป สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบดิจิทัล ในอันที่จะนำไปประยุกต์ใช้รูปแบบและการปรับตัวในการเข้าสู่สังคมออนไลน์ ส่งผลให้เกิดประโยชน์กับสื่อมวลชนท้องถิ่น ประชาชน ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัวของรอย (Roy's adaptation model)

ทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's adaptation model) (Roy and Andrews, 1999) กล่าวถึงการปรับตัวและการใช้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อมีเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงเข้ามาในชีวิต โดยการปรับตัวเป็นกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความคิดและความรู้สึก จากการใช้ความตระหนักรู้ทางปัญญา และการสร้างสรรค์ในการบูรณาการระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมให้กลมกลืน รอยใช้แนวคิดจากทฤษฎีระบบมาอธิบายระบบการปรับตัวของบุคคลว่า บุคคลเป็นเหมือนเป็นเหมือนระบบการปรับตัวที่มีความเป็นองค์รวม (Holistic adaptive system) และเป็นระบบเปิด ประกอบด้วยสิ่งนำเข้า (Input) กระบวนการเผชิญปัญหา (Coping process) สิ่งนำออก (Output) และกระบวนการป้อนกลับ (Feedback process) แต่ละส่วนนี้จะทำงานสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว โดยเมื่อสิ่งเร้าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในผ่านเข้าสู่ระบบการปรับตัว จะกระตุ้นให้บุคคลมีการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น โดยใช้กระบวนการเผชิญปัญหา 2 กลไก คือ กลไกการควบคุม และกลไกการคิดรู้ กลไกทั้งสองนี้จะทำงานควบคู่กันเสมอ ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมปรับตัวออกมา 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาระหว่างกัน ผลลัพธ์การปรับตัวมี 2 ลักษณะคือ ปรับตัวได้และปรับตัวไม่ได้ ประสิทธิภาพ โดยสิ่งนำออกจากระบบนี้จะป้อนกลับไปเป็นสิ่งที่นำเข้าระบบเพื่อการปรับตัวที่เหมาะสมต่อไป

การปรับตัวของสื่อมวลชนในยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน (Digital disruption)

ยุค Disruption คือ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เน้นพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ รอบตัว และมองหาสิ่งที่จะสามารถด้อยอดได้ในอนาคต ซึ่งหากเปรียบเทียบในวงการสื่อมวลชน ก็เหมือนเป็นการฉีกกฎในการนำเสนอข่าวสารแบบเดิม ๆ คิดรูปแบบการวางแผนใหม่ทั้งหมด เพื่อให้ตรงกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา และถ้าสื่อไหนไม่ปรับตัวตาม ก็มีโอกาสร่วงที่จะต้องปิดตัวเอง (Boonyen, 2020)

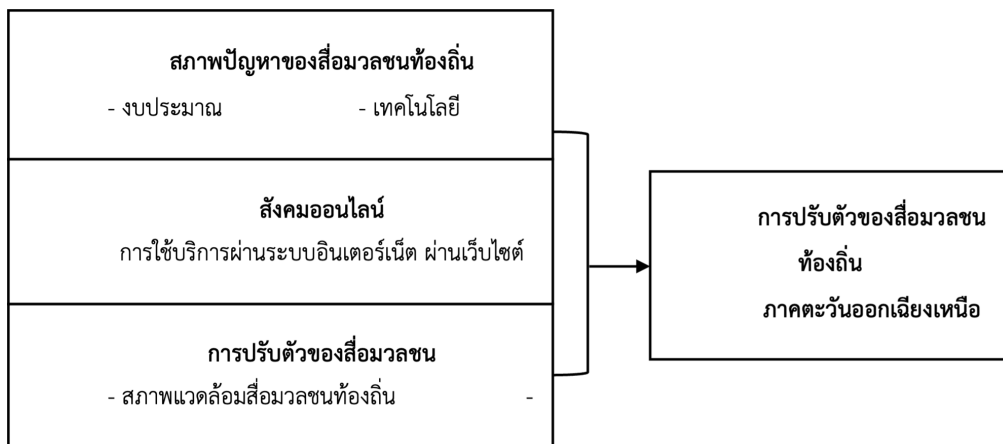
การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่น

การเกิดขึ้นของสื่อใหม่ (New media) เช่น อินเทอร์เน็ต หรือ สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น ปรับเปลี่ยนจากการสื่อสารทางเดียวสู่การสื่อสารสองทาง ผู้รับสารสามารถเป็นผู้ผลิตสารได้ในเวลาเดียวกัน การปรับเปลี่ยนเนื้อหาสารก็ทำได้โดยผู้รับสาร ไม่ได้เป็นกระบวนการเฉพาะผู้ผลิตเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป นอกจากนี้สื่อใหม่ยังมีลักษณะหลอมรวม (Media convergence) ทั้งข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว รูปภาพ หรืองาน กราฟิก ส่งผลให้สื่อหนึ่งสื่อพิมพ์ต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อให้อยู่รอดได้ในยุคที่สื่อใหม่กำลังเติบโต ซึ่งใน ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์หลายฉบับเพิ่มช่องทางการนำเสนอข่าวสารผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคม ออนไลน์ต่างๆ และมีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่ทำการสื่อสารประเภทอื่นนอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ เช่น หันมา ลงทุนทำช่องโทรทัศน์ดิจิทัล เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล, 2555 ; มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559)

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย



5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์” การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้เป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นผู้บริหารของแต่ละองค์กร จำนวน 10 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดจากตัวแทนสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ สื่อของรัฐ สื่อเอกชน และสื่อชุมชน (หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและวิทยุชุมชน) โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) สื่อมวลชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ถึง 30 พฤศจิกายน 2565
- 2) สื่อมวลชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารขององค์กรทางด้านสื่อสารมวลชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ถึง 30 พฤศจิกายน 2565

2. ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์ในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหา ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ และศึกษาการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ (In-Depth interview) โดยมีโครงสร้างแบบคำถามที่สร้างขึ้น เพื่อใช้สัมภาษณ์

แบบเชิงลึกที่ได้วางแบบคำถามการสัมภาษณ์เป็นแบบแนวคำถาม เพื่อช่วยให้ผู้สัมภาษณ์สามารถซักถามได้อย่างละเอียด ถูกต้อง และครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในมิติต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย จากตัวแทนสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสรุปรวบรวมประเด็นสำคัญและทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อจำแนกตีความข้อมูล (Interpretation) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparison) การสังเคราะห์ข้อมูล (Data synthesis) และสรุปตามวัตถุประสงค์และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

6. ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน และหนังสือกลางแปลง ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านทุนในการดำเนินงาน งบประมาณมีน้อย ได้รับค่าโฆษณาและสปอนเซอร์ที่ให้การสนับสนุนน้อยลง ศูนย์ข่าวเคลื่อนที่ ภาคอีสาน ได้รับงบประมาณหลักจากบริษัท เนชั่น กรุ๊ป (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ในการดำเนินการ และสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น เป็นสื่อมวลชนที่เป็นราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย จากรัฐบาล

1.2 ปัญหาด้านเทคโนโลยี พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี เมื่อเข้าสู่ยุคสื่อสังคมออนไลน์ การนำเสนอข่าวข่าวเปลี่ยนรูปแบบเป็นการนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันมีแอปพลิเคชันที่อำนวยความสะดวกที่หลากหลาย เทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือมีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ตามเทคโนโลยีใหม่ๆ ไม่ทันเกิดอุปสรรคในการใช้โทรศัพท์มือถือในการส่งข้อมูลข่าวสาร ปัจจุบันวิทยุออนไลน์มีหลายแพลตฟอร์ม ทั้งทางหน้าเพจ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาไปเป็นวิทยุออนไลน์ วิทยุดิจิทัล ซึ่งมีการพัฒนาให้เข้ากับยุคและทันสมัย

1.3 ปัญหาด้านระบบการทำงาน พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ทำงานเป็นระบบครอบครัว ไม่มีการแบ่งฝ่ายทำงานที่ชัดเจน สถานีวิทยุชุมชนส่วนใหญ่มีระบบการบริหารงานจะไม่ใช่เป็นโครงสร้าง แต่เป็นระบบครอบครัว

1.4 ปัญหาด้านลักษณะเนื้อหาที่เน้นข่าวสารในท้องถิ่น พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปัญหาในการนำเสนอข่าว ซึ่ง มักเป็นการนำเสนอด้วยถ้อยคำ ภาษาที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม ในส่วนของสถานีวิทยุชุมชน เมื่อนำเสนอข่าวออกอากาศไปแล้ว ไม่สามารถย้อนกลับมาฟังได้อีก ปัญหาของการนำเสนอเนื้อหาของวิทยุส่วนใหญ่ที่เจอ คือ ปัญหาการโฆษณาพูดเกินจริง

2. การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 ด้านการบริหารองค์กร

1) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งฝ่ายการทำงานที่ชัดเจน พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่มีการบริหารงานแบบเจ้าของคนเดียว สถานีวิทยุชุมชนเจ้าของมักทำทุกหน้าที่ด้วยตนเอง สื่อหนังสือกลางแปลงมีการบริหารงานแบบเจ้าของคนเดียว ศูนย์ข่าวเคลื่อนที่ ภาคอีสาน เป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นในเครือบริษัท เนชั่น กรุ๊ป (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีโครงสร้างกลุ่มธุรกิจ มีโครงสร้างองค์กร มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชา โดยมีขอบข่าย

ความรับผิดชอบของส่วนงาน และตำแหน่งงานอย่างชัดเจน สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น เป็นราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งฝ่ายการทำงานที่ชัดเจน และมีการกำหนดโครงสร้างองค์กร

2) การจัดบุคลากรให้ตรงกับงานและความถนัด พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่เจ้าของหนังสือพิมพ์มักทำหน้าที่เป็นนักข่าวเอง มีเพียงหนังสือพิมพ์อีสานบิซนิค ที่มีการจ้างบุคลากรและมีการจัดบุคลากรให้ตรงกับงานและความถนัด สถานีวิทยุชุมชน ส่วนใหญ่เจ้าของสถานีทำหน้าที่ทุกอย่างเองเพียงคนเดียว ศูนย์ข่าวเครือเนชั่น ภาคอีสาน มีการจ้างงานตามคุณวุฒิ ประสบการณ์ มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงาน และมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับของบริษัทฯ สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น ในการรับบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงาน จะมีการกำหนดคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน และจะรับบุคคลที่สามารถสอบผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์เข้ามาปฏิบัติงานตามตำแหน่งที่กำหนดไว้

3) การวางแผนการผลิตสื่อออนไลน์ที่ชัดเจน เหมาะสม พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนการผลิตสื่อออนไลน์ที่ชัดเจน มีบางฉบับที่มีการเตรียมพร้อมรับมือกับการเป็นสื่อออนไลน์ สถานีวิทยุชุมชน แม้ว่าจะยังไม่มีการวางแผนการผลิตสื่อออนไลน์ที่ชัดเจนและเหมาะสม แต่มีบางสถานีมีการพัฒนาเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการออกอากาศ ศูนย์ข่าวเครือเนชั่น ภาคอีสาน มีการวางแผนรับมือและดำเนินการภายใต้สื่อออนไลน์ มีนโยบายที่ชัดเจนในการเป็นสื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น มีนโยบาย มีการวางแผนการผลิตสื่อออนไลน์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์ ยังมีแผนพัฒนาดิจิทัล

4) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นคนในชุมชนในท้องถิ่นเป็นหลัก สถานีวิทยุในการจัดและผลิตรายการวิทยุจะมีการกำหนดกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายที่ชัดเจน ศูนย์ข่าวเครือเนชั่น ภาคอีสาน รับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น รับผิดชอบเพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สารความรู้ ความบันเทิงและพัฒนาองค์ความรู้กับพี่น้องประชาชน องค์การภาครัฐ เอกชน รวมทั้งสถาบันต่างๆ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 11 จังหวัด

2.2 ด้านการใช้สื่อออนไลน์

1) มาตรฐานในการใช้งานข้อมูลจากสื่อออนไลน์อย่างมีจริยธรรมและเหมาะสม พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยึดถือจริยธรรมของหนังสือพิมพ์เป็นหลัก เพื่อการรายงานข่าว นำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541 ผู้ประกอบวิชาชีพข่าววิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น โดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้บริหารเจ้าของกิจการ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มเคลื่อนไหวกดดันทางการเมืองหรือสังคม มีบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย อาศัยความตามข้อ 18(4) แห่งธรรมนูญสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2552 หมวด 2 จริยธรรมของวิทยุและโทรทัศน์

2) การตัดสินใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนำเสนอข้อมูลข่าวสาร พบว่า การนำเสนอข้อมูลข่าวสารถือเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยข่าว คือ สิ่งที่ถูกต้องดีที่เหมาะสมในการนำเสนอจากสื่อมวลชน ซึ่งมิใช่การรายงานเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ต้องมีการรายงานถึงสาระสำคัญของข่าว รวมถึงสถานการณ์ที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการมีความเห็นพ้องกันว่ามีความสำคัญและน่าสนใจที่ประชาชนควรรับรู้เหตุการณ์หรือเรื่องราวตามหลักการประเมินคุณค่าข่าว ในการคัดเลือกเหตุการณ์เพื่อนำเสนอเป็นข่าว สื่อมวลชนจะต้องทำการกลั่นกรองข่าวสารก่อนที่จะมีการนำเสนอ

3) มาตรฐานและเกณฑ์ในการตัดสินใจคัดเลือกและตรวจสอบข้อมูลก่อนการนำเสนอ พบว่า การพิจารณาตัดสินใจนำเสนอข่าวจำเป็นต้องมีหลักการในการพิจารณาหรือประเมินความสำคัญของเหตุการณ์ เนื่องด้วยข้อจำกัดในด้านพื้นที่และเวลาของสื่อมวลชน

การรายงานข่าวจึงต้องมีกระบวนการคัดเลือก โดยมาตรฐานและเกณฑ์ในการตัดสินใจคัดเลือกและตรวจสอบข้อมูลส่วนใหญ่จะอ้างอิงตามพระราชบัญญัติและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของสื่อมวลชน รวมถึงจรรยาบรรณในการเป็นสื่อมวลชน การสร้างมาตรฐานในการตรวจสอบข้อมูลจากสื่อออนไลน์ คือ มีเกณฑ์ในการตัดสินใจต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล และกระบวนการในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการนำข้อมูลมาใช้นำเสนอในการรายงานข่าว

4) มีระบบการจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด พบว่า สื่อมวลชนทุกแขนงล้วนแต่มีระบบการจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของตนเอง ซึ่งมีการจัดการข้อมูลที่แตกต่างกันไปตามที่แต่ละสื่อเห็นว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานของตนเอง

5) มีการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องและเหมาะสม พบว่า การนำเสนอข้อมูลของสื่อมีประเด็นทางจริยธรรมและจรรยาบรรณที่ต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องการรักษาความถูกต้อง การตรวจสอบข้อมูล การรักษามาตรฐานของการรายงานข่าว ท่ามกลางความรวดเร็ว และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการหาข่าว และการรายงานข่าว การนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องและเหมาะสม ควรเป็นเป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

6) มีการใช้เครื่องมือสื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม พบว่า ปัจจุบันกระแสการใช้สื่อสังคม และเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จึงควรมีการใช้เครื่องมือสื่อออนไลน์อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

2.3 ด้านการใช้บุคลากรที่มีแนวคิดสร้างสรรค์

1) บุคลากรที่มีความคิดเชิงบวกในการทำงาน พบว่า การที่บุคลากรมีความคิดเชิงบวกในการทำงานเป็นสิ่งที่หลายองค์กรให้ความสำคัญ หากบุคลากรมีความคิดเชิงบวกจะช่วยให้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรลดน้อยลงได้ และยังมีส่วนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน บุคลากรที่มีความคิดเชิงบวกในการทำงาน จะมีสุขภาพจิตที่ดีช่วยให้สามารถผ่านอุปสรรคในการทำงานได้ มีแรงบันดาลใจและแรงจูงใจในการทำงาน

2) บุคลากรมีฝีมือและประสบการณ์เพียงพอต่อการผลิตสื่อออนไลน์ พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสถานวิทยุชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดหาบุคลากรที่มีฝีมือและประสบการณ์ในการผลิตสื่อออนไลน์น้อย ส่วนศูนย์ข่าวเครือเนชั่น ภาคอีสาน มีนโยบายจ้างงานและบรรจุพนักงานตามความจำเป็นและความเหมาะสมของงาน จึงมีบุคลากรที่มีฝีมือและประสบการณ์เพียงพอต่อการผลิตสื่อออนไลน์ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ เขต 1 ขอนแก่น มีบุคลากรกลุ่มปฏิบัติการสื่อดิจิทัลโดยเฉพาะ

3) คุณภาพและรับผิดชอบงานในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ พบว่า สื่อทุกแขนงมีบุคลากรที่มีคุณภาพและรับผิดชอบงานในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอตามเกณฑ์ของสื่อต่างๆ

4) มีการพัฒนาฝีมือและศักยภาพของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์ พบว่า สื่อมวลชนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือและศักยภาพของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการผลิตสื่อออนไลน์ การพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

5) บุคลากรยินดีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงาน พบว่า การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นสิ่งที่สำคัญ เปรียบเหมือนเสียงสะท้อนสำคัญที่จะทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง ได้รับรู้ข้อมูลหลากหลายมิติ นำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดให้ดีขึ้น หรือพัฒนาจุดแข็งให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งการเสนอแนะในเชิงบวก การแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและสามารถนำไปปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ด้านการปรับเปลี่ยนความคิดในการผลิตสื่อ

1) แนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตสื่อให้ได้มาตรฐาน พบว่า สื่อต่างๆ มีแนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตสื่อเพื่อให้สามารถแข่งขันและเป็นการยกระดับการผลิตสื่อออนไลน์ให้ได้มาตรฐานสามารถตอบสนองการรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ข่าวมีการนำเสนอที่น่าสนใจ เนื้อหาของข่าวถูกต้อง ชัดเจน จากแนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการ

ผลิตสื่อให้ได้มาตรฐานนั้นส่งผลให้เกิดการพัฒนา การเรียนรู้ และเกิดการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผลิตสื่อได้มาตรฐานที่ตั้งไว้

2) การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์เพิ่มมากขึ้น พบว่า สื่อมวลชนมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ทำให้กระแสของข้อมูลข่าวสารหลังไหลไปได้อย่างอิสระ ในยุคนี้มีเทคโนโลยีในการสื่อสารที่ทันสมัย สะดวกและง่ายต่อการใช้งาน ช่วยให้การผลิตเนื้อหาต่างๆ สามารถทำได้ง่าย ในขณะที่สื่อมวลชนมีกรอบจรรยาบรรณและจริยธรรมทางวิชาชีพในการดำเนินงาน การที่คนในสังคมใช้พื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการนำเสนอข้อมูลนั้น จะเพิ่มความท้าทายในการทำงานให้กับสื่อมวลชนมากยิ่งขึ้น

3) ได้รับการช่วยเหลือในการพัฒนาช่องทางการผลิตสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก พบว่า การได้รับการช่วยเหลือของสื่อมวลชนท้องถิ่นในการพัฒนาช่องทางการผลิตสื่อออนไลน์ถือได้ว่าเป็นการเปิดรับสื่อในการแสวงหาข้อมูล เปิดรับข้อมูล เปิดรับประสบการณ์ เพื่อการรับรู้ และสามารถพัฒนาการผลิตสื่อออนไลน์ได้ ซึ่งสื่อมวลชนท้องถิ่นจะเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและยกระดับการผลิตข่าวออนไลน์หรือการผลิตสื่อออนไลน์รวมถึงได้รับความรู้ใหม่ในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปปรับใช้ได้ทันกับเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร

4) แนวคิดใหม่ๆ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า ปัจจุบันประชากรมีความพร้อมด้านเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Fanpage, Website, Instagram, Line, Youtube, Tiktok นับว่ามีความพร้อมในการเข้าถึงช่องทางที่สะดวก รวดเร็ว ดังนั้น จึงเกิดเป็นแนวคิดใหม่ๆ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ของสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดความสะดวก ความแปลกใหม่และน่าสนใจขึ้น

2.5 ด้านการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสื่อออนไลน์

1) การพัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญ ในการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า มีความสำคัญต่อสื่อมวลชนและการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์ ช่วยให้สื่อมวลชนมีทักษะ ความรู้ ความชำนาญในการผลิตและนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์ การทำงานของผู้สื่อข่าวในปัจจุบันจึงต้องมีทั้งความรู้และทักษะที่ทันสมัย สามารถผลิตเนื้อหาที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การสื่อสารมวลชนในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์ได้ตลอดเวลา

2) การพัฒนาการผลิตสื่อประเภทสื่อออนไลน์ให้มีความน่าสนใจและดึงดูดให้ผู้ชมมากขึ้น พบว่า จุดเด่นของการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์ คือ การเล่าเรื่องเป็น (Storytelling) การทำวิดีโอข่าวออนไลน์ ต้องมีความตื่นเต้น กระชับ มีดนตรี มีตัวอักษร และคอนเทนต์

3) การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตสื่อออนไลน์ พบว่า ปัจจุบันเป็นยุคของดิจิทัลมีเดีย ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการสื่อสารของคนในสังคม ผ่านเครื่องมือสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างคอมพิวเตอร์ ทั้งแบบตั้งโต๊ะและแบบพกพา รวมถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน การเปลี่ยนแปลงกระบวนการการสื่อสารมวลชนที่เห็นได้ชัดเจน คือ เนื้อหาสื่อมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีดิจิทัล เนื้อหาที่มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา และการมีส่วนร่วมในการสร้างและผลิตเนื้อหาของผู้รับสาร

3. การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.1 ด้านสภาพแวดล้อมสื่อมวลชนท้องถิ่น พบว่า ผลกระทบจากวิกฤตโรคระบาดส่งผลให้ประชาชนรับข่าวสารเสพคอนเทนต์ผ่านจอคอมพิวเตอร์ มือถือ อุปกรณ์การสื่อสารกันมากขึ้น ดังนั้น สื่อสิ่งพิมพ์จึงต้องมีการปรับตัว โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องปรับตัวเองให้ทันโลก ทันยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอด โดยเปลี่ยนรูปแบบของสื่อหนังสือพิมพ์ไปเป็น “สื่อออนไลน์ สื่อดิจิทัล สื่อโซเชียลมีเดีย” สื่อวิทยุกระจายเสียงพยายามปรับบทบาท โดยเฉพาะอย่าง

ยังการเปลี่ยนผ่านสู่การกระจายเสียงวิทยุดิจิทัล รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สื่อวิทยุต้องตระหนักและปรับตัวเพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลง อุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับสังคมสื่อออนไลน์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงในเชิงเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมโทรทัศน์ไทย ได้พัฒนาไปใช้ระบบการส่งผ่านของคลื่นเสียงและภาพโดยใช้สัญญาณดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูงทั้งความคมชัดของภาพและเสียงและสามารถส่งข้อมูลได้มากกว่าแบบอนาล็อกในหนึ่งช่องสัญญาณ

3.2 ด้านระบบการทำงาน พบว่า เป็นการปรับตัวด้านการบริหาร ด้านการผลิต และด้านบุคลากร มีการขยายแพลตฟอร์มและนำสื่อโซเชียลมาปรับใช้ให้เกิดความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบททางสังคมในยุคดิจิทัล ยุคสื่อออนไลน์ การปรับตัวของสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นการปรับโครงสร้างการทำงานให้รองรับการรายงานบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ปรับตัวด้านงานข่าวโดยรายงานข่าวหลากหลายรูปแบบหลายแพลตฟอร์มเชื่อมโยงกัน สื่อวิทยุยังคงเน้นมาตรฐานของความสามารถทางวิชาชีพของนักจัดรายการที่มีคุณภาพ ด้านเนื้อหารายการควรมีการคัดสรรเนื้อหาที่น่าสนใจให้ผู้ฟังนั้นควรเลือกนำเสนอเรื่องราวใกล้ตัวผู้ฟัง ส่วนสื่อโทรทัศน์มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีจากระบบอนาล็อกไปสู่ระบบดิจิทัล ให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการผลิตที่ทันสมัย เพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคข่าวสารให้สามารถปฏิสัมพันธ์กับสื่อในช่วงเวลาเดียวกันได้มากกว่าหนึ่งช่องทาง ซึ่งผู้รับสารสามารถรับสารจากโทรทัศน์ผ่านเครื่องมือสื่อสารได้อย่างไม่จำกัด โดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคม

3.3 ด้านเทคโนโลยี พบว่า สื่อสังคม (Social media) ในปัจจุบัน มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสื่อข่าว ส่งผลให้สำนักข่าว กองบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวหันมาใช้แอปพลิเคชันต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือที่อยู่ในอินเทอร์เน็ตมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีส่งผลให้กระบวนการในการสื่อข่าวต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบในการรวบรวมข้อมูลและการเผยแพร่ข่าวสาร โดยมีการนำสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, Youtube มาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการนำเสนอข่าวมากขึ้น หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าวมากขึ้น ส่งผลให้สื่อมวลชนต่างต้องการเทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน สื่อที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงแอปพลิเคชันต่างๆ

3.4 ด้านการใช้สื่อ-ผู้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า ทิศทางการปรับตัวของสื่อมวลชน คือ การเป็นต้นแบบที่ดี (Role model) ในการนำเสนอข้อมูล การเป็นผู้นำเสนอความจริง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อประโยชน์ของประชาชน และการระมัดระวังบทบาทการนำเสนอข่าวสารข้อมูลไม่ให้เป็นการสร้างกระแส เพื่อดึงความสนใจของผู้รับสาร การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลส่งผลให้สื่อออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลดึงดูดความสนใจผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น สื่อมวลชนจึงต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารในสังคมออนไลน์และต้องผลิตเนื้อหาข่าวสารให้สามารถเข้าถึงความสนใจของผู้รับสารด้วยเช่นกัน สำหรับการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร พบว่า ประชาชนในปัจจุบันเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด และยังแสวงหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

จากผลการวิจัยการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1

สรุปผลการศึกษาการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย	สื่อของรัฐ	สื่อเอกชน	สื่อชุมชน
1. สภาพปัญหาของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
1.1 ปัญหาด้านงบประมาณ	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1.2 ปัญหาด้านเทคโนโลยี	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1.3 ปัญหาด้านระบบการทำงาน	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1.4 ปัญหาด้านลักษณะเนื้อหาที่เน้นข่าวสารในท้องถิ่น	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
2. การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
2.1 ด้านการบริหารองค์กร			
1) การบริหารจัดการ การแบ่งฝ่ายการทำงาน	มีระบบ	มีระบบ	ไม่มีระบบ
2) การจัดบุคลากรให้ตรงกับงานและความถนัด	มีการจัดการ	มีการจัดการ	มีการจัดการ
3) การวางแผนการผลิตสื่อออนไลน์	มีการวางแผน	มีการวางแผน	ขาดการวางแผน
4) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	ชัดเจน	ชัดเจน	ชัดเจน
2.2 ด้านการใช้สื่อออนไลน์			
1) มาตรฐานการใช้งานข้อมูลจากสื่อออนไลน์อย่างมีจริยธรรม	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
2) การตัดสินใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
3) มาตรฐานและเกณฑ์ในการตัดสินใจคัดเลือกและตรวจสอบข้อมูล	น่าเชื่อถือ	น่าเชื่อถือ	น่าเชื่อถือ
4) ระบบการจัดการข้อมูลเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด	มีระบบ	มีระบบ	มีระบบ
5) การนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
6) การใช้เครื่องมือสื่อออนไลน์	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
2.3 ด้านการใช้บุคลากรที่มีแนวคิดสร้างสรรค์			
1) บุคลากรที่มีความคิดเชิงบวกในการทำงาน	คิดเชิงบวก	คิดเชิงบวก	คิดเชิงบวก
2) บุคลากรที่มีฝีมือและประสบการณ์เพียงพอต่อการผลิตสื่อออนไลน์	เพียงพอ	เพียงพอ	เพียงพอ
3) คุณภาพและรับผิดชอบงานในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ	พอเพียง	พอเพียง	พอเพียง
4) มีการพัฒนาฝีมือและศักยภาพของบุคลากรเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์	มีการพัฒนา	มีการพัฒนา	มีการพัฒนา
5) บุคลากรยินดีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงาน	รับฟังความคิดเห็น	รับฟังความคิดเห็น	รับฟังความคิดเห็น
2.4 ด้านการปรับเปลี่ยนความคิดในการผลิตสื่อ			
1) แนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตสื่อให้ได้มาตรฐาน	ใช้เทคโนโลยี	ใช้เทคโนโลยี	ใช้เทคโนโลยี
2) การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์	รับข้อมูล	รับข้อมูล	รับข้อมูล
3) รับการช่วยเหลือในการพัฒนาช่องทางการผลิตสื่อออนไลน์	รับการช่วยเหลือ	รับการช่วยเหลือ	รับการช่วยเหลือ
4) แนวคิดใหม่ๆ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์	มีแนวคิดใหม่	มีแนวคิดใหม่	มีแนวคิดใหม่
2.5 ด้านการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสื่อออนไลน์			
1) การพัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญ ในการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์	มีการพัฒนา	มีการพัฒนา	มีการพัฒนา
2) การพัฒนาการผลิตสื่อประเภทสื่อออนไลน์	มีการพัฒนา	มีการพัฒนา	มีการพัฒนา
3) การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตสื่อออนไลน์	ใช้เทคโนโลยี	ใช้เทคโนโลยี	ใช้เทคโนโลยี
3. การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
3.1 ด้านสภาพแวดล้อมสื่อมวลชนท้องถิ่น	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว
3.2 ด้านระบบการทำงาน	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว
3.3 ด้านเทคโนโลยี	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว
3.4 ด้านการใช้สื่อ-ผู้รับข้อมูลข่าวสาร	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว	มีการปรับตัว

7. อภิปรายผล

สภาพปัญหาของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าสื่อของรัฐและสื่อเอกชน ไม่พบปัญหาหรือมีปัญหาน้อยมาก เนื่องจากมีความพร้อมมากกว่าสื่อชุมชน ซึ่งสื่อชุมชนที่เป็นหนังสือพิมพ์และวิทยุชุมชน ประสบปัญหาด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่มีเงินทุนน้อย จึงต้องหาผู้สนับสนุนโฆษณา ปัญหาด้านเทคโนโลยีส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี ปัญหาด้านระบบการทำงาน พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และวิทยุชุมชนยังทำงานแบบระบบครอบครัว การทำงานไม่มีโครงสร้าง ไม่มีการแบ่งฝ่ายทำงานที่ชัดเจน รวมถึงปัญหาด้านลักษณะเนื้อหาที่เน้นข่าวสารในท้องถิ่น พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีปัญหาในการใช้ถ้อยคำภาษาที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม และวิทยุชุมชนมีปัญหาการโฆษณาพูดเกินจริง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นหากมีการปรับเปลี่ยนมาเป็นการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหามาก โดยเฉพาะปัญหาด้านเงินทุนและงบประมาณ จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ บิรมา ชูรัตน์ และอริน เจียจันทร์พงษ์ (2565) ที่ศึกษา เรื่อง การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจและบริการข่าวสารในยุคดิจิทัลของสื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีการควบคุมต้นทุนและพยายามหารายได้จากแหล่งใหม่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตเนื้อหา คือ เป้าหมายและการบริหารขององค์กรที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสัมพันธ์กับการหารายได้และความเป็นอิสระในการทำงานในฐานะสื่อวารสารศาสตร์ความไม่มั่นคงทางด้านรายได้ที่สัมพันธ์กับการขยายงานเพื่อรองรับกับพฤติกรรมผู้อ่านในยุคดิจิทัลที่ติดตามข่าวทางสื่อออนไลน์เป็นหลัก

การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปรับเปลี่ยนมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนท้องถิ่น จะช่วยให้การบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การบริหารองค์กรเป็นระบบมากขึ้น มีการการจัดบุคลากรให้ตรงกับงานและความถนัด มีแนวทางในการวางแผนการผลิตสื่อออนไลน์ที่ชัดเจน เหมาะสมมากขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เมื่อมีการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น สิ่งที่เราควรคำนึงถึง คือ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในการเป็นสื่อมวลชน ในการตัดสินใจนำเสนอข่าวที่เหมาะสม และต้องมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนการนำเสนอข่าวเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการนำเสนอข้อมูลมาใช้นำเสนอในการรายงานข่าว มีการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงการใช้เครื่องมือสื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม ปลอดภัย นอกจากนี้ ยังต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำให้มีคุณภาพ และองค์กรควรให้การสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสื่อออนไลน์ มีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความชำนาญ ในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อออนไลน์ มีการพัฒนาฝีมือและศักยภาพเกี่ยวกับการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีในการผลิตสื่อออนไลน์ได้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนแนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตสื่อเพื่อให้สามารถแข่งขันและเป็นการยกระดับการผลิตสื่อออนไลน์ให้ได้มาตรฐานสามารถตอบสนองการรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว สื่อมวลชนต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การผลิตสื่อได้มาตรฐานที่ตั้งไว้ การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตสื่อออนไลน์ ยุคของดิจิทัลมีเดีย เป็นยุคของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการสื่อสารของคนในสังคม ผ่านเครื่องมือสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างคอมพิวเตอร์ ทั้งแบบตั้งโต๊ะและแบบพกพา รวมถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน

การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับการศึกษาของชนิดา รอดอยู่ (2563) ที่ศึกษา เรื่อง ข่าวในยุคสื่อดิจิทัล News in digital media era พบว่า ข่าว คือ เนื้อหาหลักของสื่อมวลชน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นข้อเท็จจริง และมีองค์ประกอบของเหตุการณ์ที่สามารถพิจารณาได้ว่ามีคุณค่า มีความสำคัญและผลกระทบต่อประชาชนควรจะได้รับทราบข้อมูล แต่ด้วยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น ประชาชนหรือผู้รับสารนิยมบริโภคข่าวสารบนสื่อประเภทนี้มากขึ้นด้วยเช่นกัน การพิจารณาองค์ประกอบของเหตุการณ์ที่จะนำเสนอเป็นข่าวก็มีความแตกต่างไปจากหลักวารสารศาสตร์ในยุคดั้งเดิม องค์ประกอบในการนำเสนอรายงานข่าวก็มีความหลากหลายและซับซ้อนขึ้น และรูปแบบในการนำเสนอข่าวมีความทันสมัยและน่าสนใจขึ้น การนำเสนอข่าวในยุคสื่อดิจิทัลจึง

ควรใช้เทคนิค และหลักการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อ ตลอดจนธรรมชาติของผู้รับสารที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี และสอดคล้องกับการศึกษาของใหม่ นาทองคำ (2561) ที่ศึกษา เรื่อง การปรับตัวของสื่อมวลชนในยุคทีวีดิจิทัล กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ พบว่า สถานีฯ ยังมีการปรับตัวด้านการพัฒนาความสามารถและการทำงานของบุคลากร และให้โอกาสได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยได้มีการจัดอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตรายการ และพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ในยุคทีวีดิจิทัล ด้านของ งบประมาณ ทางสถานีฯ มีการควบคุมต้นทุนและจัดสรรงบประมาณในการผลิตรายการให้มีความเหมาะสมต่อรายได้ที่ได้รับ พร้อมทั้งยังมีนโยบายในด้านการประชาสัมพันธ์ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของขจร ฝ่ายเทศ (2560) ที่ศึกษา เรื่อง การหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์เอทีวี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์เอทีวีได้หลอมรวมสื่อท้องถิ่นหลายชนิดเข้าด้วยกัน ได้แก่ รายการโทรทัศน์เคเบิล วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์แจกฟรี และการจัดกิจกรรมพิเศษ และหลอมรวมกับสื่อใหม่ในการทำงานผลิตรายการข่าวทั้งหมด ได้แก่ การใช้แอปพลิเคชันไลน์สื่อสารในฝ่ายข่าว การเผยแพร่รายการข่าวโทรทัศน์ทางเฟซบุ๊กและยูทูบ รวมถึงสอดคล้องกับการศึกษาของสกุลศรี ศรีสารคาม (2554) ที่ศึกษา เรื่อง สังคม (Social media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนสื่อข่าว พบว่า รูปแบบการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวมีความโดดเด่นในเรื่องความรวดเร็วในการรายงานข่าวให้ทันต่อเหตุการณ์และจากสถานที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งสื่อสังคมถูกนำไปใช้ทั้งในกระบวนการข่าว และเผยแพร่ข่าวที่มีเครือข่ายของข้อมูลเพิ่มมากขึ้นมีแหล่งข่าวใหม่มากขึ้น สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร สร้างเครือข่ายชุมชนออนไลน์ของตัวเอง จากการนำสื่อสังคมมาใช้ในกระบวนการสื่อข่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ รูปแบบการสื่อข่าวที่ต้องทำหน้าที่เป็นนายทวารข่าวสารในการคัดกรองข้อมูลและตัดสินใจเลือกข่าวที่จะเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมด้วยตัวเองนำไปสู่คำถามเรื่องความรอบคอบและจริยธรรม จรรยาบรรณที่ต้องเน้นหนักมากขึ้น และความสัมพันธ์กับผู้รับสารที่เปลี่ยนไปสู่การสื่อสารสองทางแบบเรียลไทม์ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูล การร่วมกันทำงานในกระบวนการข่าวซึ่งเป็นการเปิดมุมมองใหม่ของการทำข่าวสู่ความหลากหลายที่ต่างกระบวนการสื่อข่าวแบบดั้งเดิม

การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปรับตัวด้านสภาพแวดล้อมสื่อมวลชนท้องถิ่น พบว่า พฤติกรรมในการรับข่าวสารของประชาชนเปลี่ยนไป โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ความนิยมในการอ่านหนังสือพิมพ์ลดลงไปอย่างมาก ประชาชนรับข่าวสารเสพคอนเทนต์ผ่านจอมพิวเตอร์ มือถือ อุปกรณ์การสื่อสารกันมากขึ้น ดังนั้น สื่อมวลชนจึงต้องมีการปรับตัว เพื่อเข้าสู่การเป็น “สื่อออนไลน์ สื่อดิจิทัล สื่อโซเชียลมีเดีย”

ด้านระบบการทำงาน เป็นการปรับตัวด้านการบริหาร ด้านการผลิต และด้านบุคลากร สื่อมวลชนท้องถิ่น มีการใช้บุคลากรภายในองค์กรที่จำกัด มีการขยายแพลตฟอร์มและนำโซเชียลมีเดียมาปรับใช้ แนวทางการอยู่รอดของสื่อมวลชนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับ การปรับตัวให้ทันกับสื่อออนไลน์ มีความเข้าใจบริบทชุมชนและสังคมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และรู้จักใช้จุดแข็งของสื่อมวลชนท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ มีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอเนื้อหาข่าวให้เป็นข่าวที่ความเจาะลึก เป็นข่าวเฉพาะของท้องถิ่นที่สื่อหลักไม่เคยนำเสนอ รักษาความเป็น Community Newspaper หรือสื่อท้องถิ่นที่ประชาชนในพื้นที่ยังต้องพึ่งพิง

ด้านเทคโนโลยี พบว่า การผลิตสื่อออนไลน์ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงการแข่งขันเพื่อให้รวดเร็วทันเวลาและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย อาจต้องมีการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) ใหม่เข้ามาเช่น การสร้างยูทูบแชนแนลของหนังสือพิมพ์ขึ้นมา ซึ่งจะมีการนำเสนอข่าวในรูปแบบของคลิปวิดีโอข่าว ที่จะทำให้กลุ่มคนอ่านได้มีตัวเลือกในการรับข่าวสารเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าสื่อออนไลน์ทำให้กลุ่มผู้ผลิตหนังสือพิมพ์พยายามที่จะสร้างรูปแบบของการทำข่าวหลากหลายมากขึ้น สาเหตุอันเกิดจากเพื่อแข่งขันกับเวลาและปรับเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมในการรับข่าวสารของกลุ่มคนอ่านที่เปลี่ยนไปจากเดิม สื่อออนไลน์ได้เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวจากเดิม เคยทำแค่หนังสือพิมพ์ที่เป็นหน้าหนังสือธรรมดาที่เข้าสู่ออนไลน์มากขึ้น และมีเงื่อนไขของเวลาเข้ามาสัมพันธ์กัน ใน

อดีตหนังสือพิมพ์ฉบับเล่มจะมีการผลิตออกเป็นรายเดือนและรายปักษ์ แต่เมื่อมีเงื่อนไขของเวลาเข้ามาทำให้ต้องปรับตัวอยู่สองประเด็นหลัก ๆ คือ สถานการณ์ของหนังสือพิมพ์ที่ต้องคงตัวตนของหนังสือพิมพ์เอาไว้ มีเนื้อหาที่มีความนุ่มลึกเนื่องจากมีเวลาในการค้นหาข้อมูล มีเวลาในการเขียน แต่เมื่อต้องมานำเสนอในแพลตฟอร์มอื่น ยกตัวอย่างเช่น เฟซบุ๊ก หรือ เว็บไซต์ ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น ซึ่งต้องมีการนำเสนอข่าวที่รวดเร็วทำให้มีโอกาสเกิดความผิดพลาดจากเงื่อนไขของเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนเมื่อสื่อออนไลน์เข้ามา

ด้านการใช้สื่อ-ผู้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า ทิศทางการปรับตัวของสื่อมวลชน คือ การเป็นต้นแบบที่ดี (Role Model) ในการนำเสนอข้อมูล การคงไว้ซึ่งบทบาทของการเป็นผู้นำเสนอความจริง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อประโยชน์ของประชาชน และการมีกระบวนทัศน์การนำเสนอข่าวสารข้อมูล การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลส่งผลให้สื่อออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลดึงดูดความสนใจผู้รับสารได้มากกว่าสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ รวมถึงการทำงานของสื่อมวลชนที่เปลี่ยน เนื่องจากผู้รับสารมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น สื่อมวลชนจึงต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารในสังคมออนไลน์และต้องผลิตเนื้อหาข่าวสารให้สามารถเข้าถึงความสนใจของผู้รับสารด้วยเช่นกัน

การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสภาพแวดล้อมสื่อมวลชนท้องถิ่น ด้านระบบการทำงาน ด้านเทคโนโลยี และด้านการใช้สื่อ-ผู้รับข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับการศึกษาของปวีณา ชูรัตน์ และอริน เจียจันทร์พงษ์ (2565) ที่ศึกษา เรื่อง การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจและบริการข่าวสารในยุคดิจิทัลของสื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีการปรับตัว 3 ด้าน คือ 1) ปรับโครงสร้างการทำงานให้รองรับการรายงานบนแพลตฟอร์มออนไลน์ 2) ปรับตัวด้านงานข่าวโดยรายงานข่าวหลากหลายรูปแบบ หลายแพลตฟอร์มอย่างเชื่อมโยงกัน และ 3) ปรับตัวด้านธุรกิจ โดยควบคุมต้นทุนและพยายามหารายได้จากแหล่งใหม่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์ (2563) ที่ศึกษา เรื่อง การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตในยุคหลอมรวมสื่อ พบว่า การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตในยุคหลอมรวมสื่อ ด้านการบริหารหน่วยงานที่ชัดเจนที่สุดคือ การลดจำนวนบุคลากร เพื่อลดต้นทุนการผลิต ด้านการผลิตงาน สื่อดั้งเดิมได้เพิ่มแพลตฟอร์มสื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ เพื่อเผยแพร่ข่าวและเป็นช่องทางโฆษณา นักสื่อสารมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต ควรมีทักษะการสื่อสารที่หลากหลาย และสามารถปรับตัวเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของใหม่ นาทองคำ (2561) ที่ศึกษา เรื่อง การปรับตัวของสื่อมวลชนในยุคทีวีดิจิทัล กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนจากระบบทีวีแอนะล็อกเป็นทีวีดิจิทัล สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ มีการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือที่ต้องใช้ในการสลับหน้าจอ (switching) ในการควบคุมสัญญาณภาพ เสียง ที่จะเกิดขึ้นในการออกอากาศ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลที่ปรับรูปแบบจากเทปเปลี่ยนเป็นการดบันทึกในรูปแบบไฟล์ที่มีขนาดเล็ก สามารถบรรจุข้อมูลได้จำนวนมาก คงความละเอียดคมชัดทั้งภาพและเสียง พร้อมกับเครื่องมือที่ใช้ในการตัดต่อสามารถรองรับระบบดิจิทัลได้ ทางด้านผู้ชมเปลี่ยนแปลงเครื่องรับโทรทัศน์และกล่องรับสัญญาณในรุ่นที่รองรับสัญญาณดิจิทัลได้ สามารถรับชมภาพและเสียงได้อย่างคมชัด พร้อมรับชมช่องรายการทีวีที่มีมากขึ้น และแนวทางการปรับตัวของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9 MCOT HD) ในยุคทีวีดิจิทัล พบว่า มีการปรับตัวด้านการผลิตรายการ โดยมีการนำเสนอ เนื้อหาที่มีสาระนำความบันเทิง ภายใต้แนวคิดหลักในการเป็นสังคมอุดมปัญญา มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหารายการให้มีความบันเทิงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มผู้ชม ที่ต้องการให้ทางสถานีฯ สร้างสรรค์รูปแบบและนำเสนอรายการที่ให้ความบันเทิงในหลากหลายรูปแบบ เช่น รายการประกวดแข่งขันร้องเพลงที่เป็นลิขสิทธิ์ต่างประเทศ รายการเกมโชว์ที่ให้ความสนุกสนานและความตื่นเต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีกลุ่มผู้ชมที่คาดหวังให้ทางสถานีฯ สร้างแรงบันดาลใจ ให้แนวคิดและมุมมองต่อเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแต่ละรายการหลังจากที่ออกอากาศแล้ว จะมีประเมินผลความนิยมจากผู้ชมและลูกค้าว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ตอบสนองความต้องการผู้ชมให้มากที่สุด

8. องค์ความรู้ใหม่

1. สามารถนำไปใช้กำหนดรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ สื่อมวลชนจึงต้องผลิตเนื้อหาข่าวสารให้สามารถดึงดูดความสนใจผู้รับสารและสามารถเข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มากขึ้น
2. สามารถนำไปใช้กำหนดกรอบทิศทาง กำหนดแผนงานในการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในการเข้าสู่สังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นระบบ
3. สามารถแบ่งกลุ่มของสื่อมวลชนท้องถิ่นออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สื่อมวลชนที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ สื่อมวลชนเอกชนในรูปแบบของบริษัท และสื่อชุมชนที่บุคคลเป็นเจ้าของ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ สื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้าสู่สังคมออนไลน์ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารองค์กร ด้านการใช้สื่อออนไลน์ ด้านการใช้บุคลากรที่มีแนวคิดสร้างสรรค์ ด้านการปรับเปลี่ยนความคิดในการผลิตสื่อและด้านการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสื่อออนไลน์

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ สื่อมวลชนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการรับมือและแนวทางในการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมสื่อมวลชนท้องถิ่น ด้านระบบการทำงาน ด้านเทคโนโลยี และด้านการใช้สื่อ-ผู้รับข้อมูลข่าวสาร เพื่อสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมออนไลน์ได้ และสามารถดำเนินงานภายใต้แพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษารูปแบบการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนสื่อมวลชนท้องถิ่น จำนวน 10 คน ซึ่งไม่ครอบคลุมสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 20 จังหวัด ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ครบทั้ง 20 จังหวัด เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีบริบททางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในแต่ละจังหวัดมีพฤติกรรมในการรับข่าวสารข้อมูลแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้ง 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ได้ภาพรวมของการปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล. (2555). *คู่มือสื่อใหม่ศึกษา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. (ผู้แปล). (2513). *ทฤษฎีสื่อสารมวลชน*. เพรด เอส ซีเบอร์ท, เรอดอร์ พีเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชรรม (ผู้แต่ง).
- โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ขจร ฝ่ายเทศ. (2560). “การหลอมรวมสื่อของสื่อมวลชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์เอทีวี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55*. (31 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2560). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ. (2550). เอกสารชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพนิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนิดา รอดหุ่ย. (2563). ข่าวในยุคสื่อดิจิทัล. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 33(2), 16-33.
- นิรมล ประสารสุข. (2553). เมื่อโซเชียลมีเดียเข้าจ่อสื่อหลัก.. ใน รายงานประจำปี 2553 สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย.
(น. 112). สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย.
- ปวีณา ชูรัตน์ และอริน เจียจันทร์พงษ์. (2565). การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจและบริการข่าวสารในยุคดิจิทัลของสื่อท้องถิ่น
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม. 10(1), 84-100.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). โครงการศึกษาวิจัยการปฏิรูปสื่อ เล่ม 1 “วิวัฒนาการและสถานภาพปัจจุบัน
ของสื่อ โครงสร้างตลาดสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และสื่อใหม่ (New Media), วิวัฒนาการเทคโนโลยีของสื่อ. สำนักงาน
คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.).
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2554). สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- สุกัลยา คงประดิษฐ์. (2557). การปรับตัวของหนังสือพิมพ์ขนาดกลางในประเทศไทยภายใต้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
กรณีศึกษา: หนังสือพิมพ์สยามรัฐ บ้านเมือง แนวหน้า และ ไทยโพสต์. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สถาบันอิสรา มูลนิธิ
พัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ใหม่ นาทองคำ. (2561). การปรับตัวของสื่อมวลชนในยุคทีวีดิจิทัล กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์. [สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์. (2563). การปรับตัวของสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตในยุคหลอมรวมสื่อ. วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครราชสีมา, 14(3), 43-57.
- Boonyen. K. (2020). ยุค Disruption คืออะไร? สำคัญอย่างไร? ไขทุกข้อข้องใจของผู้คนที่อยากรู้. <http://www.bizpromptinfo.com/ยุค-disruption-คืออะไร-สำคัญอย่างไร/>
- Lasswell, H.D. (1948). The structure and function of communication in society. In L. Bryson (Ed.), *The communication of ideas* (pp. 37-51). Harper and Row.
- Roy, Sr. C., & Andrews, H. (1999). *The Roy adaptation model* (2nd ed). Appleton and Lange.